

Kisvárdai és környéki rendezvények hatása a térség turizmusára The impact of events in and around Kisvárdai on tourism in the region

TÖKÉSZKI P. L.¹, CSIPKÉS M.²

Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Statisztika és Módszertani Intézet,
t.panna0401@gmail.com
Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Statisztika és Módszertani Intézet,
csipkes.margit@econ.unideb.hu

A cikk beérkezett: 2022. 04. 29-én, javítva: 2022. 10. 10-én, elfogadva: 2022. 10. 11-én.
The article was received: 29. 04. 2022, revised: 10. 10. 2022, accepted: 11. 10. 2022.

Absztrakt

A kutatásunk fő célja a Kisvárdai és környékén megszervezésre kerülő fesztiválok turizmusra gyakorolt hatásának bemutatása. A fő irányvonalat a több, mint 30 éve megrendezett Színházak Kisvárdai Fesztiválja adta, mivel Kisvárdai turizmusának fejlődéséhez nagyban hozzájárult az elmúlt években ez. A kutatási anyagunkban röviden bemutatjuk a magyarországi fesztiválturizmust, illetve áttekintjük a turizmus és a fesztivál kapcsolatát is, figyelembe véve az elmúlt néhány évben jelenlévő COVID-19 világvármányt is.

A kutatási téma bemutatását azért is tartjuk fontosnak, mivel Kisvárdai és térségének turisztikai kínálata egyre nagyobb, sok olyan turisztikai attrakció megtalálható Kisvárdán, amiért érdemes meglátogatni a várost és annak környékét. A Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiváljának turizmusra gyakorolt hatásának vizsgálata mellett elvégeztünk egy kérdőíves felmérést is annak érdekében, hogy a kisvárdai rendezvényekre látogatók véleményét megismerhessük. Véleményünk szerint a fesztiválok gazdaságra, társadalomra és kulturális életre jelentős pozitív hatással lehetnek.

Kulcsszavak: fesztivál, rendezvény, turisztika, attrakció, társadalom

Abstract

The main goal of our research is to present the impact of the festivals organized in and around the city of Kisvárdai on tourism. The main direction was given by the Kisvárdai Festival of Theaters, which has been organized for more than 30 years, as it has greatly contributed to the development of tourism in Kisvárdai in recent years. In our research material, we briefly present the festival tourism in Hungary, and we also review the relationship between tourism and the festival, taking into account the COVID-19 pandemic that has been present for the past few years.

We also consider the presentation of the research topic important because the tourist offer of the city of Kisvárdai and its region is growing, there are many tourist attractions in Kisvárdai that make it worth visiting the city and its surroundings. In addition to examining the impact of the Kisvárdai Festival of Hungarian Theaters on tourism, we also conducted a questionnaire survey in order to find out the opinions of visitors to events in Kisvárdai. In our opinion, festivals can have a significant positive impact on the economy, society and cultural life.

---

¹ <https://orcid.org/0000-0003-3368-7622>

² <https://orcid.org/0000-0003-1360-1473>

Keywords: festival, event, tourism, attraction, society

JEL Kód: Z32, Z30

Bevezetés

A cikkünkben Kisvárdai és környékének fesztivál turizmusát mutatjuk be, mivel Kisvárdának folyamatos turisztikai fejlődése miatt egyre kiemelkedőbb szerepe van a Felső-Tisza térségében. Ismertetjük Kisvárdai és környéke turisztikai kínálatát, természeti és épített örökségeit, valamint a közel múltban végzett fejlesztéseket. Áttekintést adunk a legjelentősebb rendezvényekről és fesztiválokról. Kutatásunk középpontjában a több, mint 30 éve megrendezésre kerülő Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiváljának története, működése, eredménye, jövőbeli fejlődésének lehetősége áll. A színházi fesztivál Kisvárdai turizmusára gyakorolt hatását kívánjuk bemutatni. A kutatásunkban a Kisvárdai környéki fesztiválok turizmusra gyakorolt hatását kívánjuk bemutatni.

1. Szakirodalom

1.1. Magyarország fesztiválturizmusáról általában

A fesztiválnak sem hazánkban, sem nemzetközileg nincs elfogadott fogalmi meghatározása. Magyarországon több definíciója van a fesztiváloknak, melyek a következők:

- 1) „többnyire meghatározott időközben, több ország részvételével rendezett széleskörű kulturális és művészeti jellegű ünnepségek” (Új Magyar Lexikon, 1960, 338p).
- 2) „Valamely nevezetes alkalommal vagy meghatározott időközben ünnepélyes keretek közt lefolyó, gyakorlatilag nemzetközi jelentőségű több napon és héten át tartó irodalmi „művészeti előadások, rendezvények, illetve sport bemutatók sorozata” (Ország, 1979, 802.p).
- 3) „Fesztiválnak nevezhető minden olyan- egy vagy több téma köré szerveződő rendszeresen megrendezésre kerülő, egy vagy több helyszínen történő, meghirdetett programmal rendelkező kulturális, művészeti, gasztronómiai, sport vagy egyéb eseménysorozat, amelynek célja, hogy közönsége részére kiemelten színvonalas, értékközvetítő, minőségi ismereteket is bővítő és egyben szórakoztató, szabadidős közösségi élményt nyújtson” (<https://fesztivalszovetseg.hu/>).

A műfaj alapján a Magyar Fesztivál Szövetség az alábbiak szerint csoportosítja a fesztiválokat (2008):

- a) művészeti fesztiválok, melyek a zenei-, a színház-, a tánc-, az irodalmi-, a képzőiparművészeti-, a film-, a videó-, a fotó-, a multimédia-, a népművészet/folklór-, a cirkusz- és az egyéb művészeti fesztiválok
- b) tisztán amatőr művészeti és „felmenő” versenyek, melyek a szavaló, kórus, színjátszó, tűzoltó és egyéb zenekar stb.
- c) gasztronómiai fesztiválok, melyek az étel-, az ital-, a termény-, a gasztronómiai hagyományokat ápoló-, illetve a kulináris fesztivál, stb.
- d) egyéb nem művészeti fesztiválok, mely lehet tájhoz, természeti értékekhez kötődő, hagyományörző, illetve történelmi helyszínekhez kötődő rendezvények, várjátékok, ünnepekhez, népszokásokhoz kötődő (egyházi, világi), falunap, búcsú, vigalom, karnevál, sokadalom, fieszta, sport, természet, környezetvédelem, promóciós, márkához kötődő, stb.

A későbbiekben általam bemutatott Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválja a művészeti fesztiválok közé tartozik, ami az emberek szabadidejének kulturált eltöltéséhez kapcsolódik. Több jellemző alapján lehet csoportosítani a fesztiválokat (Sulyok – Sziva, 2009).

A fesztiválok időtartam szerint lehetnek egy- vagy több naposak, egy hetesek, de több hónapos fesztiválokról is beszélhetünk. A több naposak egy hétvégét vagy egy hosszú hétvégét felölelő rendezvények. A komolyzene Kaposfeszti egy hétig tart. Az Óbudai Nyár 86 napos, ami a teljes nyári szezonot átöleli. Vonzáskörzet szerint beszélhetünk helyi, regionális, nemzeti és nemzetközi fesztiválokról. A helyi fesztiváloknak elsősorban az ott lakó közösség életében van szerepe, az összetartozás, a kötődés és a hagyományteremtés és megőrzés a fő cél. A regionális fesztiválok az adott régiót átfogó rendezvények. A Zemplén Fesztivál az Észak-magyarországi régiót behálózó kulturális találkozó. A nemzetközi fesztiválok látogatói között a helyi közönség mellett külföldről érkezők is jelentős számban megtalálhatóak. Az ilyen jellegű fesztiválok megrendezésének feltétele

többek között a jó megközelíthetőség, a szálláshelyek színvonala és az országimázs. A nemzetközi fesztiválra példa a Sziget Fesztivál, Európa egyik legnagyobb könnyűzenei és kulturális rendezvénye. A fesztiválok megrendezésének gyakorisága szerint vannak egyszeri és periodikusan visszatérők. A dolgozatomban bemutatott Magyar Színházak Kisvárdai fesztiválja a periodikusan visszatérő fesztiválok közé tartozik. Szervezés szerint megkülönböztethetünk tisztán önkormányzati, rendezvényszervezők által lebonyolított, civil szervezetek által felkarolt vagy különféle egyesületek által vagy ezek kombinációjában megvalósított fesztiválokat. Fesztiválok csoportosítása történhet életgörbe szerint, akkor induló, érett és túlérett rendezvényekről beszélhetünk. Nem lehet könnyen meghatározni a fesztiválok életgörbéjét. Az induló fesztiváloknak törekedni kell arra, hogy újabb és újabb kulturális többletet adjanak, emeljék a rendezvény színvonalát és vendégmegtartó erejét. A megrendezési helyszínek száma szerint egy- és több helyszínes fesztiválokat lehet különböztetni. Az egy helyszínes rendezvények egy helyszínen kerülnek megrendezésre. A több helyszínes fesztiválok, mint a VIDOR Fesztivál, amely nem csak Nyíregyházán, hanem Szabolcs-Szatmár-Bereg megye számos kistépelülésére viszi el programjait. A fesztiválok lehetnek zárt-terüek, amelyeket zárt falak között rendeznek meg, példa rá a Magyar Mozgóképfesztivál vagy nyílt-terüek, amelyeket szabad ég alatt tartanak, ilyen a Szegedi Szabadtéri Fesztivál.

A nemzetközi irányzatokat tekintve a fesztiválok hazánkban is egyre népszerűbbek napjainkban. A fesztiválturizmus a fesztivál és a turizmus kölcsönhatása, ahol a kultúra és a szórakozás találkozik. A turizmus és a fesztiválok közötti kapcsolat kölcsönösen segítik egymást, mivel a növekvő fesztivál szám nagymértékben segíti a turizmus növekedését. A fesztiválok több esetben alkalmasak egy-egy turisztikai attrakció szerepének emelésére. Ha egy turista több napra érkezik a fesztiválra, akkor a szálláshelyen és a vendéglátóhelyeken is gazdasági értéket teremt.

A fesztiválok a hazai kulturális életben nagy tömegeket vonzanak. A többféle helyszín más-más kínálatot jelent a látogatók számára. A fesztiválok gazdaságilag jó hatással vannak a turizmusra, erősítik az adott turisztikai desztinációk vonzeróját és segítik a turisztikai szezon meghosszabbítását. Benedek – Stark (2009) kutatása szerint a fesztiválturisták a legtöbbit költő látogatók közé tartoznak a fesztiválokon.

A fesztiválturizmus a turizmus egyik ágazata, amely összeköti a kultúrát és a szórakozást. A fesztiválhangulat nagy vonzerőt jelent és minden más zenei rendezvénytől megkülönbözteti (Jászberényi et al, 2017).

Hazánkban több olyan fesztivál is létezik, amelyek a hazai turisták mellett külföldi résztvevőket is ide csalogatnak. Ilyen például: a Szegedi Szabadtéri Játékok (Magyarország legjelentősebb szabadtéri színházi fesztiválja) (I01), Tokaji Borfesztivál, a békéscsabai Csabai Kolbászfesztivál, stb. A magas színvonalú fesztiválok hozzájárulnak Magyarországra és ezen belül a térség imázsához. A fesztiválok működését segíti a Magyar Fesztiválszövetség (továbbiakban MFSZ), ami egy érdekvédelmi civil szervezet. A magyar fesztiválok életében meghatározó, szabályozó és segítő szerepe van, ezért is tartjuk fontosnak bemutatni. 2002-ben alapított civil szervezet, amely aktív szerepet vállal a hazai és a határon túli magyar fesztiválok közötti információ cserében. A szövetség képviseli a Kárpát-medencében lévő kulturális és turisztikai értékekre épülő rendezvényeket. Céljai között szerepel a szakmai segítség nyújtás a szövetség tagjainak, az érdekképviselet döntő és kormányzati szervek felé, a szakmai minőségbiztosítás, a hazai kapcsolatépítés és kapcsolattartás társ-szakmai és partnerszervezetekkel, az információbiztosítás, a szakmai találkozók, képzések, konferenciák szervezése, illetve a nemzetközi kapcsolatépítés és kapcsolattartás.

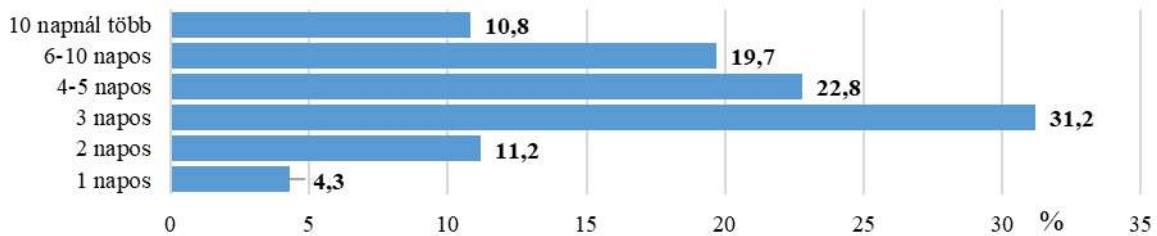
1.2. A fesztiválok helyzete Magyarországon

Európához hasonlóan Magyarországon is a fesztiválturizmus lett az idegenforgalom egyik húzó ágazata. Kora tavasztól késő ősziig az ország minden részén kínálnak a szervezők kisebb-nagyobb fesztiválokat. A lakosság egyre nagyobb érdeklődést mutat a különböző témájú fesztiválok iránt érdeklődési körnek és korosztálynak megfelelően. Jelentőségük a helyi társadalomra és a gazdaságra gyakorolt hatásukban is elég nagy.

A Központi Statisztikai Hivatal 2016-os kulturális statisztikája szerint 3900 fesztivál volt Magyarországon, összesen 5 millió fő látogatóval. Ezek a rendezvények a statisztikai adatlap szerint „a közösségi rendezvényekből, népnünepélyek, falunapok vagy fesztiválok keretében megvalósuló” események voltak.

A fesztiválok piaci jellemzője, hogy folyamatosan megújulnak. A legrégebb fesztivál a Szegedi Szabadtéri Játékok (első rendezvény 1931), melyet a Debreceni Virágkarnevál (első rendezvény 1966) követett. A két leghátrányosabb régió fesztiválok szempontjából Észak-Magyarország és Dél-Dunántúl.

A regisztrációra jelentkező fesztiválok százalékos megoszlását az 1. ábra mutatja.

1. ábra: A fesztiválok időszaka napos bontásban
Figure 1: The festival period is broken down by day

Forrás: KSH adatai alapján saját szerkesztés

A fesztiválok egytizede 10 napnál is tovább tart, melynél csústartó a szentendrei ART KAPITAL 51 nappal, a Kőszegi Várszínház 62 nappal, valamint az Óbudai Nyár 86 nappal.

2020-ban a COVID-19 koronavírus járvány súlyos gazdasági válságot okozott az egész világon. Hazánkban a járvány által leginkább sújtott szektorok közé tartozik a turizmus és a hozzá kötődő ágazatok, (a fesztiválok is). 2020. március második felében, miután a Magyar Kormány bejelentette a beltéri és kültéri fesztiválok, valamint a rendezvény létszám korlátozását szinte teljesen leállt a rendezvénypiac. A koronavírus járvány okozta válság miatt 2020-ban már a fesztiválok többségét nem lehetett megrendezni, elmaradt a Sziget Fesztivál, a Balaton Sound és a VOLT Fesztivál is. A fesztiválokon 37 ezer ember közvetlenül, 370 ezren közvetve voltak foglalkoztatva, így ezeknek a munkavállalóknak a megélhetése is veszélybe került. A járulék-, bér-, és rezsitámogatás, valamint a belépőjegyek 5%-os áfa kulcsa nagy segítséget jelentett a szektornak (I02).

2021-ben a kormány újabb enyhítéseket vezetett be, ennek részeként koncerteken, fesztiválokon védettségi igazolvánnyal részt lehetett venni. A sok bizonytalanság miatt 2021. évben nem került megrendezésre a Sziget Fesztivál, a Balaton Sound és a VOLT Fesztivál sem. A debreceni Campus Fesztivált 2021. július 21-25. között megtartásra került, de csak magyar zenekarok léphettek fel. A nagyobb fesztiválok szervezői bizakodva szervezik a 2022-es fesztiválokat, egyeztetnek a fellépőkkel.

2. Anyag és módszer

2.1. Kutatási módszerek

Szekunder kutatásunk során összegyűjtöttük a fesztiválokkal és turizmussal kapcsolatos információkat, amit szakértők gyűjtöttek és rendszereztek, így ezek tartalma megbízható. A szükséges adatok forrása a turizmussal és a fesztiválokkal kapcsolatos szakirodalom, oktatóanyagok, szaklapok, folyóiratok és internetes adatok. A primer kutatásunk során kérdőíves felmérést és mélyinterjút választottunk. A kérdőívet bárki kitölthette, attól függetlenül, hogy részt vett-e vagy nem a kutatásunk témájául szolgáló rendezvényen. A kérdőív 23 kérdést tartalmazott, ebből öt demográfiai, kettő Kisvárdán megrendezett fesztiválokra, tizenhat a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválokkal kapcsolatos kérdés volt. A kérdések egyik csoportja az előadások színvonalával, helyszínével, hangulatával, elégedettségével kapcsolatosak. A másik csoport a színházi fesztivál alatt meglátogatott turisztikai látványosságok megtekintésével és azok barátainak való ajánlására fókuszált. Kitért a kérdőív a fesztivál ideje alatt az előadásokon kívül tapasztalt hiányosságokra, pozitívumokra, igénybe vett vendéglátóhelyekre és szálláshelyekre. Az interjú alanyának kiválasztásakor azért esett a választásunk Nyakó Bélára, mivel a fesztivál igazgatója, aki 1994 óta szervezi és működteti a színházi fesztivált és aktív szerepet játszik a város kulturális életében. Kötetlen beszélgetés során információt szereztünk a fesztivál létrejöttéről, céljáról, szervezéséről, lebonyolításáról, látogatottságáról és a kísérő rendezvényekről. Az igazgató adatokkal is szolgált a fesztivál anyagi helyzetéről és a város

vendéglátóegységére való határásól. A kapott információkat felhasználtuk a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiváljának határára turizmusban részében.

2.2. Kisvárdai környék turisztikai kínálata régen és ma

A Kisvárdai környéke az Észak-alföldi régióban, azon belül is Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében helyezkedik el. Ezen régió jól elkülönítve található a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 – Turizmus 2.0 turisztikai fejlesztési térségében. A térség jól megközelíthető a 4. számú közlekedési főúton és a Budapest-Záhony vasútvonalon. Kisvárdai térségének jó az infrastruktúrája, könnyen és gyorsan el lehet jutni Kisvárdára. A Kisvárdai környék turizmus szempontjából nem tartozik Magyarország legismertebb idegenforgalmi desztinációi közé, de rendelkezik számos turisztikai értékkel.

A Tisza azon kívül, hogy a környék egyik kiemelkedő természeti értéke, a szabadidős turizmus színtere is. A dombrádi Tisza-parton található a környék legkedveltebb strandja és Szórakoztató Centruma is. A folyón utazó természetjárók és vízisport kedvelők pihenőhelye, a Nemzetközi Tiszatúra útvonalának megállója. A Szórakoztató Centrumban egész nyáron szervezett élőkoncertek, rendezvények kellemes kikapcsolódást nyújtanak minden korosztály számára.

A Rétközi-tó a Felső-Tisza vidék legnagyobb jelentőségű víztározója, a környéken élők kedvelt kiránduló helye. A tó Döge, Kékcse és Szabolcsveresmart között helyezkedik el. A Rétközi-tó közel 400 hektáron fekvő ritka állat-és növényfajokat rejtő terület, természetvédelmi oltalom alatt áll. A horgászok által kedvelt terület, évente rendeznek Rétközi-tavi horgászversenyt. Impozáns erdei iskola és élményközpont, a Bucka-Lak teszi varázslatosabbá a Rétközi-tavat, ahová az év minden évszakában érkeznek látogatók.

Kisvárdai legfontosabb természeti értéke a termásvíz, ami az idegenforgalom egyik fő vonzereje. 1967-ben termásvizes strandfürdő létesült, a vár közelsége miatt Várfürdő néven. A fürdő a felújítások, az átalakítások és a modernizálások után ma Aquacinema Wellness jelentős turisztikai attrakció.

Kisvárdán található a Felső-Tiszántúli egyetlen megmaradt várépítménye, ami Kisvárdai történelmi emlékei közül a legrégebbi, a vár a XV. században épült. A vár 1990 óta a nemzeti örökség része, mint magyar építészet, történelmi szempontból kiemelkedően fontos műemléke. A mostani felújítást a Nemzeti Kastély Program és a Nemzeti Várprogram keretében végzik.

Kisvárdai és környékének legjelentősebb épületei az 1900-as évek elején épült impozáns méretű Zsinagóga, a Kisvárdai Bessenyei György Gimnázium és Kollégium (1929), a tuzséri Lónyay-kastély, az anarcsi klasszicista stílusú udvarház (Czóbel-kúria és Kastélyparkja), az anarcsi és a tiszabezdédi református templom, a Cinemaaqua Film-és Natúrpark, illetve az UEFA III. kategóriájú Várkerti Stadion (2018).

3. Eredmények

3.1. Kisvárdai és környéke legjelentősebb rendezvényei és fesztiválok

Kisvárdán a kultúra közvetítését a kulturális központ, a színház, a mozi, a könyvtár, a múzeum, a kiállító terem és számos kulturális feladatot ellátó egyesület biztosítja, illetve segíti. A város egész évben kínál színvonalas rendezvényeket és fesztiválokat minden korosztály számára. A jól szervezett, magas színvonalú rendezvények nagy vonzerőt jelentenek az ide látogató vendégeknek. Vannak olyan rendezvények, amelyek több évtizedes múltra tekintenek vissza, ezek gazdagítják és színesítik a térség turisztikai vonzerejét.

A kisvárdai ingyenes Majális nagy sikerrel örvend Kisvárdai és környéke lakossága körében. A majálisra érkező vendégeket sütő/főző-verseny, számos gyermek szabadterei játékok, koncertek, kulturális műsorok, kiállítások, bemutatók és vásári forgatag várja.

A Rétközi Múzeum hagyományosan minden évben csatlakozik az Országos Múzeumok Éjszakája programhoz. Színes, választékos programokkal igyekeznek minden korosztály igényeit kielégíteni. Kiállítások, rajzversenyek, kézműves foglalkozások, táncbázis, helytörténet és a gasztronómia áll a középpontban.

Június hónapban megrendezett három napos LESZFESZT fesztivál több korosztály kedvence lett. A legjobb hazai és külföldi fellépők, szép környezetben a vár szomszédságában és több színpadon lépnek fel. Tömegeket vonzanak a városba, nem csak a környékről, hanem Szlovákiából, Romániából, illetve Kárpátaljáról. A fesztiválnak a szórakozás mellett turisztikai haszna is van, a 30 ezres látogató táborával a megye legnagyobb belépőjegyes rendezvénye. A helyi fogyasztás és a városban igénybe vett szálláshelyek és vendéglátói szolgáltatások többletbevételt jelentenek a vállalkozóknak és a városnak is.

Június végén kerül megrendezésre a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválja, ami Kisvárdai legnagyobb és legtöbb napon át tartó fesztiválja. A cikk elkészítéséhez egy interjút is készítettünk Nyakó Bélával, aki a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztivál igazgatója (egyben a Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza igazgatója is). Nyakó Béla 1994 óta a fesztivál igazgatója, így első kézből kaphattuk meg a választ a felmerülő kérdéseinkre.

Nemzetközi Népművészeti Fesztivál és Népművészeti kiállítás egyidőben kerül megrendezésre a városban. A Nemzetközi Népművészeti Fesztiválon fellépnek a hazai és a határon túli hagyományörző művészeti csoportok, énekkarok, népzenei -és néptáncgyűttesek. A fesztivál célja a kulturális értékek megismertetése és ápolása.

A Kisvárdai Jótékony Nőegylet hagyományteremtő szándékkal rendezi meg július végén a Kisvárdai Anna Bált. A klasszikus Anna-bál emelkedett hangulatát idézi a mesés ruhába öltözött lányok és az őket kísérő szintén elegáns bál ruhába öltözött több mint száz fős kíséret. A bál célja a szépségverseny megrendezése mellett a társasági, a közösségi élet élénkítése és jótékonyági adománygyűjtés.

Augusztus 20.-án Szent István király és az új kenyér ünnepe alkalmából városi ünnepi műsor van és új kenyér szentelésre kerül sor. Az ünnepi műsorban hazai és határon túli művészek is fellépnek. Megrendezik a Szabadtéri Bográcsos főzőversenyt (I03).

A néphagyományokat követve november elején szórakoztató családi rendezvény a Márton-napi Libaságok. Játékos programokkal, sztárvendégekkel és libából készült ételekkel várják a vendégeket a Művészetek Háza parkjában. Néptánc bemutató, tánc ház és házibuli gondoskodik a vendégek jó kedvéről. A helyi amatőr művészeti csoportokon kívül a környék, illetve határon túli fellépők színesítik a programot (I04).

Az év utolsó rendezvénye a Városháza előtt felállított adventi koszorú gyertyáinak meggyújtása Kisvárdai Város Önkormányzata és a kisvárdai történelmi egyházak közreműködésével. A gyertyagyújtás kulturális műsorokkal és egyházi köszöntőkkel, áldásokkal kísért rendezvény, ami a szeretetünnepe hangolja a résztvevőket (I05).

2.4. A rendezvények és fesztiválok bemutatása a kisvárdai térségben

Kisvárdai és környékén a rendezvények főbb típusai a falunapok, amelyeket egyes helyeken kibővítenek gasztronómiai jellegű vagy mezőgazdasággal kapcsolatos fesztiválokkal. A falunapokon elsősorban helyi és környékbeli lakosok vesznek részt.

Ajaki Nemzetközi Lakodalmas Hagyományörző Fesztivált a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Értéktár Bizottsága felvette nemzeti értékek közé. A fesztivál célja a hagyományok bemutatása és ápolása. A határon túli testvér települések képviselőiben megjelent vendégek aktívan bekapcsolódnak a programsorozatba. A szombati napon kezdődik az igazi hagyományörző lakodalom, melyen a népi jellegzetességeké a főszerep (a jegyíngvitel, a leánykikérés, a menyasszonyfogácsa, a híres ajaki lakodalmas töltöttkáposzta, stb.). A lakodalom vendégei népviseletben jelennek meg az ifjúpárral az élen eljátszák a lakodalmi ceremóniát. Három alkalommal a színpadon ténylegesen házasságot kötő fiatal pár lakodalma tette még vonzóbbá a fesztivált. A népviseletbe öltözött násznép a testvér települések szintén népviseletben öltözött csoportjaival kiegészülve bejárják a város utcáit. A vendégek néptánc csoportjai színvonalas műsort adnak néphagyományaikból. A főzőcsoportok hagyományos lakodalmas ételeit és táj jellegű gasztronómiai különlegességeit kóstolhatják meg az oda látogatók (I06).

A következő jellegzetes rendezvény az Ajaki Farsangi Disznótoros Fesztivál. Az egy napos rendezvény a helyi farsangi szokások ápolásán keresztül a közösség erősítését tűzi ki célul. A fesztivál célcsoportja azok az emberek, akik szeretik a népi hagyományoknak megfelelően elkészített disznótoros finomságokat, hurkát, kolbászt és a toroskáposztát. A résztvevők jelen lehetnek a disznóvágás folyamatában is. A rendezvényen bemutatkoznak Ajak város testvér településeinek

csapatai is, a saját hagyományos disznótoros ételeikkel. A gasztronómiai ínycsengések mellett ismert és kedvelt énekesek és zenekarok gondoskodnak az idelátogató vendégek szórakozásáról.

Egyre több látogatót vonz a Dombrádon több mint 10 éve megrendezett Csülkös Nap. A népszerű főzőversenyen a csapatok saját recept alapján készült ételeikkel várják a zsűri döntését és a vendégek véleményét. Szórakoztató programok, ismert és helyi zenészek gondoskodnak a fantasztikus hangulatról. A rendezvényen a helyi lakosokon kívül a környék településéről is érkeznek szép számmal vendégek (I07).

A községben nagy hagyománya van a burgonya természetésnek, ennek jegyében kerül sor a Dögei Hagyományörző Krumplifesztiválnak. Zenésbresztő, kispályás labdarugó verseny, könnyűzenei műsorok és amatőr együttesek teszik hangulatossá a napot. A főzőverseny alapanyaga a burgonya, a helyi és környező települések főzőcsapatai készítik el burgonyás ételeiket. Kiegészítő programokkal a legfiatalabbaknak nyújtanak szórakozást: ugrálóvár, trambulín, kézművesfoglalkozások, arcfestés. Dögeben kerül megrendezésre a Szabolcsi Lovasfesztivál a helyi AMEKO Lovascentrum szervezésében. A hagyományos lovas bemutatókon kívül könnyűzenei fellépők és gyermekprogramok várják az érdeklődőket.

2.5. A Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiváljának hatása Kisvárdára turizmusára

Több, mint 30 éves a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválja a határon innen és túl működő magyar nyelvű színtársulatok találkozója. A résztvevők Erdélyből, Délvidékről, Felvidékről, Kárpátaljáról, a Partiumból és Magyarországról érkeznek.

A fesztivál évente ismétlődően szinte mindig ugyanabban az időpontban 2002-től június végén kerül megrendezésre (a pandémiás helyzet miatt kivételesen 2020-ban augusztus 21-29. között lett megtartva). A színház fesztivál kedvelőinek a művészek 9 napon keresztül kínálnak színvonalas színházi előadásokat. A június végi időpont meglátásunk szerint jó, mert még nem kezdődik el a nyaralási főszezon, így többen részt tudnak venni a rendezvényeken.

A fesztivál helyszínei az évek során változtak, stílusban egymástól eltérőek voltak. A fesztiválprogram összeállításakor az egyik főszepon a játszóhelyek adottságai és az előadások stílusának összehangolása. A másik fő szempont, hogy a nagyközönségnek igényes, kulturált programot és játszó helyet kínáljanak. Az színházi előadások helyszíne mellett fontos feladat a kísérő programok tereinek kiválasztása. A Coffee Tea area, a Konferencia Központ és a Főtéri Színpad (sétáló utca) ideálisak a közönség és az előadók találkozására.

A színházi fesztivál szervezését kezdetektől napjainkig a művelődési központ végzi, amelynek a jelenlegi neve Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza. Ennek igazgatója 1994-től Nyakó Béla, aki egyben a fesztivál igazgatója. Az igazgató 8 fő állású dolgozó segítségével végzi a színházi fesztivál profi szervezését. Fő segítőjük egy 25-35 fős helyi összeszokott csapat, akik megbízási szerződés alapján több éve végzik ezt a munkát. Ebből adódóan a fesztivál rendezése nem teremt új munkahelyet, nem csökkenti a munkanélküliséget a városban és környékén.

A fesztivál szervezése hónapokkal a fesztivál előtt megkezdődik, tart a fesztivál alatt és a befejezése után is. A szervező csapat feladata nagyon sokrétű, jegyértékesítés, jegyfoglalás, videók és fotók készítése, a színtársulatok, a nézők és a helyszínekkel kapcsolatos teendők végzése. Minden színtársulathoz van egy kijelölt szervező, aki gondoskodik a társulat tagjainak szállításáról, elszállásolásáról, illetve étkeztetésének megszervezéséről. Minden helyszínhez tartozik egy szervező, aki felelős az ott folyó munkáért. Mivel az előadások három helyszínen történnek nagy feladat hárul a technikát működtető szervezőkre. Előadásokra megfelelő és problémamentes fény és hangtechnika szállítása, beszerelése és üzemeltetése nagyfokú összehangolt munkát igényel. A szervezők munkáját nyári diákmunkások és közösségi szolgálatot végző diákok segítik. A fesztivál szervezésében önkéntesek nem vesznek részt több éve.

A határon túli színházak a fesztiválra ajánlanak fel előadásokat és a válogató csapat ezekből hív meg előadásokat. A színházi fesztiválra minden határon túli magyar nyelvű színházból hívnak előadásokat, a szervezők arra törekednek, hogy a színházi évadban bemutatott legjobb előadások vegyenek részt a fesztiválon. A színházi fesztivál programjában kerülő előadásokat 2016 és 2020 között Balogh Tibor dramaturg, színikritikus a fesztivál művészeti tanácsadója válogatta. A kiválasztás során igyekeznek olyan előadásokat meghívni, amelyek méltón képviselik az adott színtársulatot, a szereplők kiemelkedő színészi alakítást nyújtanak. A választáskor gondolnak a közönségre, nem csak a szakmára

és a zsűrire. A közönség elégedettsége szórakoztatása és kulturális színházi élményben való részesítése az egyik fő céljuk. Az előadások kiválasztásánál figyelembe kell venni a fesztivál helyszíneinek feltételeit: a színpad méretet, a színpad technikát és az akusztikát, mert ezek erősen korlátozzák a válogatást. A színházi fesztiválon versenyelőadások és versenyen kívüli produkciók szerepelnek. A versenyelőadásokon az alkotói igények érvényesülése a fő szempont, míg a versenyen kívüli előadások közönségbarát produkciók a versenyben résztvevő előadásokat színházi szakemberekből, színművészekből, kritikusokból álló 5 tagú zsűri értékeli és a különböző kategóriákban ítéli oda az értékes díjakat. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma Kultúráért Felelős Államtitkárság 2016-2019 között minden évben 1 400 000 Ft-ot különített el a fesztivál díjaira. A színházi előadások mellett kísérő programok színesítik a fesztivált (fotókiállítás a fesztivál előadásairól, eseményeiről, díszleteiről, illetve jelmeztervekről, könyvbemutatók, szakmai klubok, workshopok és könnyűzenei koncertek).

Az 1. táblázatban feltüntetett adatok alapján a vizsgált években csökkent a résztvevő társulatok száma és ezzel együtt a társulati tagok száma is. Az adatok azt mutatják, hogy szükség van változtatásra a fesztivál szervezésével kapcsolatban.

1. táblázat: A résztvevő társulatok és társulati tagok száma 2016-2020 között
Table 1: Number of participating companies and association members between 2016-2020

Megnevezés	2016	2017	2018	2019	2020
Társulatok száma (db)	25	26	23	20	20
Ebből határon túli társulatok száma (db)	18	18	15	17	16
Társulati tagok száma (fő)	750	576	680	404	458

Forrás: Saját szerkesztés Nyakó Béla fesztiváligazgató interjúja alapján

A Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza saját költségvetéséből gondoskodik a társulatok szállításáról, elszállásolásáról, étkeztetéséről, napidíjról, strand belépőkről és különböző turisztikai programokról. 2019-ben a színházi társulatok 733 vendégéjszakát töltöttek a városban, ebből 429 éjszakát kereskedelmi szálláshelyeken (Bástya Panzió, Paris Bull Hotel, Rózsakő Panzió, Várda Sport Hotel) és 304 éjszakát a Bessenyei György Kollégiumban. 2020-ban a társulati tagok 763 vendégéjszakát töltöttek Kisvárdán ebből 574 éjszakát kereskedelmi szálláshelyen (Paris Bull Hotel, Várda Sport Hotel) és 189 éjszakát a Bessenyei György Kollégiumban. A 2 év adataiból jól látszik, hogy a kereskedelmi szálláshelyeken eltöltött vendégéjszakák száma nőtt, ezzel szemben a kollégiumban eltöltöttek csökkent. A szervezők inkább a kereskedelmi szálláshelyeket részesítették előnyben a vendégek kényelmesebb elhelyezése érdekében. Az 1918-ban átadott Várda Sport Hotel lehetővé teszi a fesztivál fellépőinek magas színvonalon való elhelyezését, így kevesebb kollégiumi szálláshelyre van szükség. 2019-ben Kisvárdá éttermeiben 984 adag ételt, 2020-ban 941 adag ételt biztosítottak a társulati tagok étkeztetésére.

A színházi előadások fizetett belépőjegyesek, a jegyek vásárlásakor készpénzes és kártyás fizetésre is van lehetőség. Egy előadásra a jegyárak egységesek, nincs sem diák, sem nyugdíjas kedvezmény, viszont egy-egy előadás más jegyárral látogatható.

2. táblázat: A jegyárak alakulása 2016 és 2020 között
Table 2: Development of ticket prices between 2016 and 2020

Megnevezés	2016	2017	2018	2019	2020
1000 Ft	X				X
1500 Ft	X	X	X	X	X
2000 Ft		X	X	X	
2500 Ft	X	X	X	X	X
3000 Ft		X	X	X	
3500 Ft		X			
4000 Ft			X	X	

Forrás: Saját szerkesztés Nyakó Béla fesztiváligazgató interjújából

2017, 2018, 2019-ben évben a több fajta és magasabb jegyárak alkalmazása nem volt szerencsés, mivel 2017-ben már tapasztalható volt, hogy a fizetős látogatók száma és ezzel együtt a jegybevétel is

csökkent. (3. táblázat). Ennek ellenére a további két évben még magasabb jegyárat is bevezettek. A 2. táblázatból jól látszik, hogy 2020-ban rendezett fesztiválon a 2016-os évi jegyárakat alkalmazták, hogy a vírus okozta különleges helyzetben minél több néző eljuthasson az előadásokra. A fizetett látogatók és a bruttó jegybevételt a 3. táblázatba mutatom be.

3. táblázat: A fizetett látogatószám és bruttó jegybevétel 2016-2020 között
Table 3: The number of paid visitors and gross ticket revenue between 2016-2020

Megnevezés	2016	2017	2018	2019	2020
fizetett látogató száma	3 332 fő	2 583 fő	3 149 fő	2 991 fő	2 124 fő
bruttó jegybevétel (Ft)	5 710 000	4 739 000	5 823 500	8 867 500	3 840 500

Forrás: Saját szerkesztés Nyakó Béla fesztiváligazgató interjújából

A látogatók számában kisebb visszaesés, majd növekedés után 2018-tól kezdve erős csökkenés következett be. 2020-ban a bázis évhez képest 36,3%-os volt a csökkenés, ami jelentősnek mondható. A látogatószámot befolyásoló egyik tényező a kínált program és az arról való széles körű tájékoztatás. A másik tényező lehet az emberek fizetőképes keresletének visszaesése. A fizetett látogatók mellett a fesztiváligazgató elmondta, hogy évente átlag 1000 VIP Passal rendelkező nézővel számolnak (meghívott szakemberek, társulati vezetők, társulati tagok, stb.).

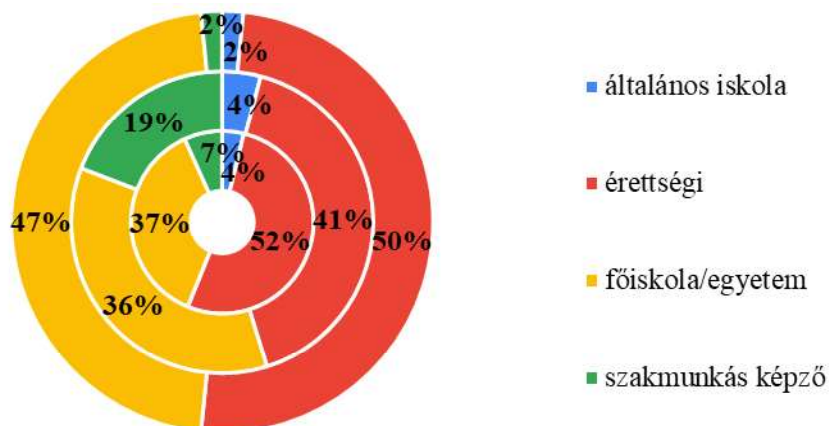
A 3. táblázatból kitűnik, hogy 2020-ban a fizetett látogatók száma mellett a jegybevétel is csökkent az előző évekhez viszonyítva. 2020-ban a jegybevétel a 2019-es év 43%-a lett. A csökkenések oka lehet az eltérő augusztus végi időpont, egyrészt az emberek még ebben az időben nyaralnak, másrészt ilyenkor az iskola kezdés megterheli a gyermekeket nevelő családok pénztárcáját. A különböző kísérő rendezvények látogatása ingyenes, ebben az esetben a látogatók számáról csak hozzávetőleges adatot kaptunk. A könnyűzenei műsorok látogatóinak száma egy szezonban a 2000 főt is meghaladja. A hazai színházlátogatók mellett Szlovákiából, Romániából és Ukrajnából is érkeznek vendégek, számukról pontos adatot nem tudnak a szervezők. A jegyeket telefonon vagy a vendég színház tagjai segítségével vásárolják meg (elsősorban azokra az előadásokra érkeznek, amelyeken a hazájuk színházársulatai lépnek fel).

2.6. A Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválján készített kérdőív kielemezése

Az online kérdőívet 610 fő töltötte ki. A kérdések között szerepeltek egy vagy többválaszos kérdés, kifejtős kérdés, feleletválasztós, párosító kérdés.

A megkérdezettek válaszai alapján látható, hogy a válaszadók 95%-a járt már fesztiválon, csupán 5%-a maradt távol a rendezvényektől. A megkérdezettek igénylik az ilyen típusú kikapcsolódási lehetőségeket és részt vesznek rajta. A kisvárdai fesztiválon részt vett megkérdezettek 77%-a évente 1-3 alkalommal vesz részt Kisvárdán fesztiválokon. Ezt a részvételt kevésnek tartjuk, mivel Kisvárdán számtalan fesztivált rendeznek évente és tapasztalataink szerint a fesztiválok látogatása ingyenes.

A részvételi alkalmakat összevetettük a résztvevők legmagasabb végzettségével is. A belső körgyűrű az 1-3 alkalommal, a középső körgyűrű a 4-6 alkalommal, a külső körgyűrű pedig a 6 alkalom feletti résztvevőket ábrázolja (2. ábra).

2. ábra: A kisvárdai fesztiválokra való látogatások alkalmi és az iskolai végzettség megoszlása
Figure 2: Occasions of visits to festivals in Kisvárdai and the distribution of educational attainment
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőíves kutatás alapján

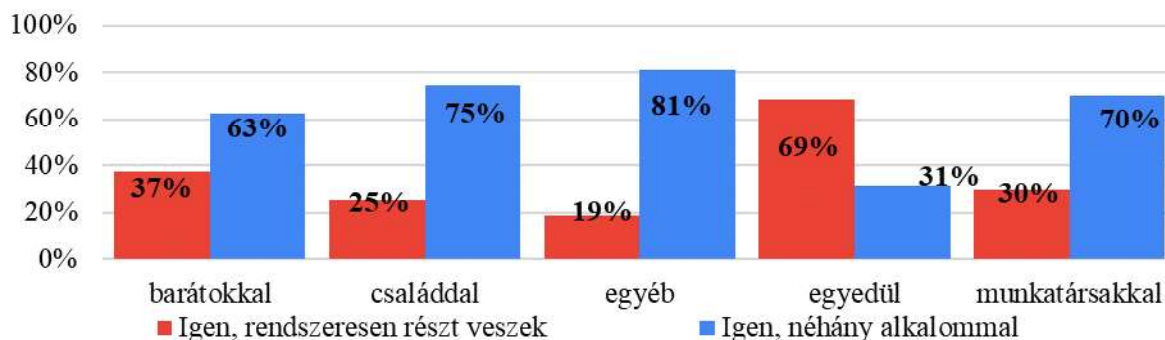
Megállapítható, hogy az érettséggel és a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők vannak többségben mind a három részvételi csoportban. Az általános iskolai végzettséggel és szakmunkás képzővel rendelkezők nagyon kevés százalékban szerepelnek a látogatási csoportokban.

Azon válaszadók, akik nem vettek részt még kisvárdai fesztiválon, ott megkérdeztük azt is, hogy mi az oka a távolmaradásnak. Itt a kitöltők nagy része okként az anyagi nehézségeket jelölte meg.

Azok a válaszadók, akiknél az egy főre eső jövedelem 50 ezer Ft alatt volt azok a távol maradás okaként 100%-ban az egyéb okot jelölték meg. Véleményünk szerint ez azt jelentheti, hogy szeretik a színházat és hallottak is a kisvárdai színházi fesztiválról, csak anyagilag nem engedhetik meg, hogy ellátogassanak a fesztiválra.

Nagyon meglepő volt, hogy a 200 ezer Ft feletti egy főre jutó jövedelemmel rendelkezők többsége, 67%-a azt jelölte meg, hogy nem hallott a Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiváljáról, 33%-a pedig az egyéb okot jelölte meg. Azok a válaszadók, akik „nem hallottam róla” választ adták, véleményem szerint nem követik figyelemmel napjaink különböző hírforrásait, ugyanis a színházi fesztivál rendezői nagy figyelmet fordítanak a marketing eszközök alkalmazására, igyekeznek minél szélesebb tömeghez eljuttatni a fesztivál hírért. Az egyéb ok megjelölése pedig jelentheti azt is jelentheti, hogy az anyagi javak megszerzése vagy más jellegű szabadidő előltétele (sport, utazás stb.) fontosabb számukra. Az 50-100 ezer Ft és a 100-200 ezer Ft közötti egy főre jutó jövedelműek esetén mind a három távolmaradási ok szerepelt. Nagyobb százalékban 50%-ban és 62%-ban az egyéb okot jelölték meg.

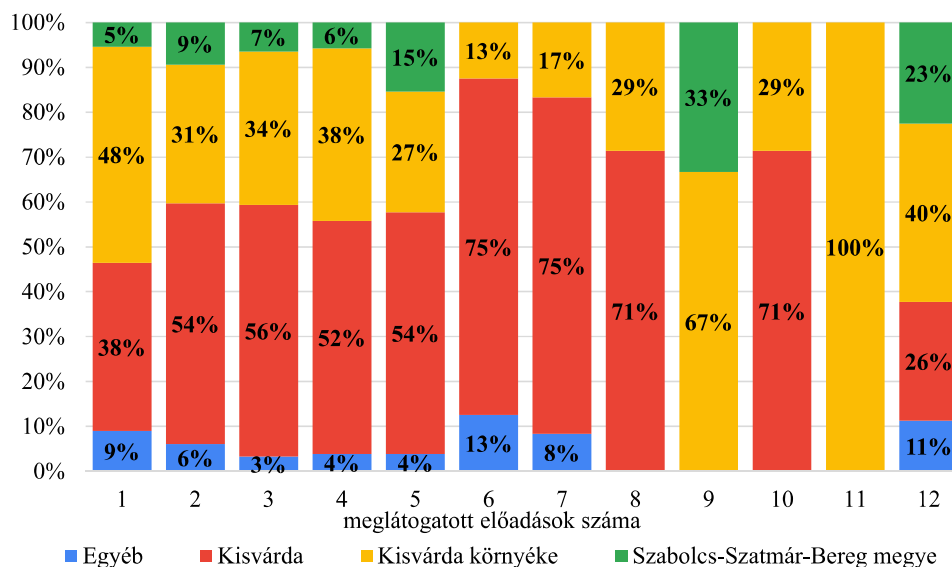
A válaszadók 52%-a néhány alkalommal, 23%-a rendszeresen látogatja a színházi fesztivált. A válaszokból nyilvánvalóvá vált, hogy ezek az emberek érdeklődnek a színházi fesztiválok iránt, igénylik az ilyen típusú kulturális kapcsolódási formát. Az igennel válaszolóknak esetében rákérdeztünk arra is, hogy kivel látogatták a színházi előadásokat (3. ábra).

3. ábra: A színházlátogatók megoszlása látogatásuk gyakorisága és látogatásuk társai szerint
Figure 3: Distribution of theater visitors by frequency of their visit and peers
Forrás: Saját szerkesztés a kérdőíves kutatás alapján

A megkérdezettek válasza alapján megállapítható, hogy a nem rendszeres színházlátogatók jobban szeretnek társasággal részt venni az előadásokon.

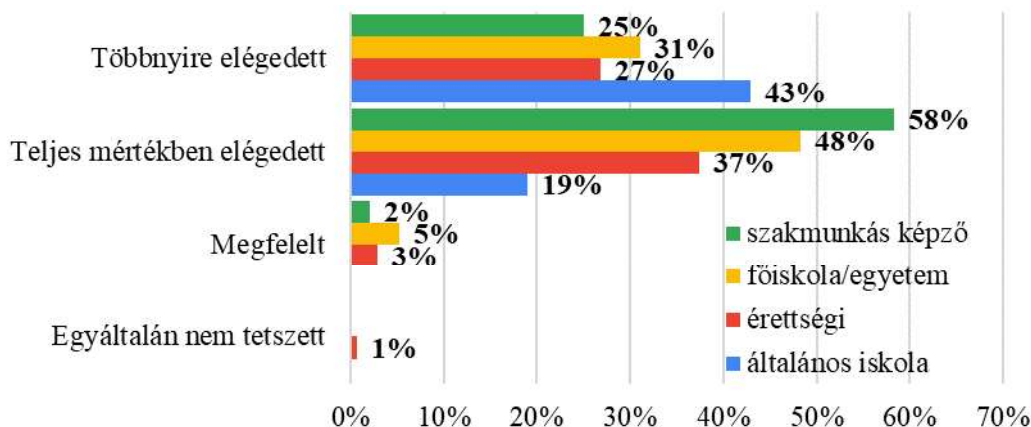
A fesztiválra érkezés esetén a lakóhely megjelölésénél 4 válasz lehetőséget adtunk meg (4. ábra), a megnézett előadások számát a válaszadók írták be. A saját válasz alapján a legkevesebb az egy előadás, a legtöbb 12 előadás megtekintése volt egy szezonban. Megállapítható, hogy a kitöltők között nem volt olyan látogató, aki minden színházi előadást megnézett volna, ami szezononként 20-25 előadás (lehetőség sem lett volna minden előadás megnézésre, mert egy időben több helyen is tartottak előadásokat).

4. ábra: A színházlátogatók megoszlása lakóhely és az egy szezonban megnézett előadások száma szerint
Figure 4: Distribution of theater visitors by place of residence and number of performances watched in one season

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőíves kutatás alapján

A fesztiválon látott produkciók értékelését a kitöltők legmagasabb iskolai végzettségével vetettük össze, mivel ez véleményünk szerint megfelelő mutatóként jellemezheti a fesztivál előadásokat. A megadott 5 választási elégedettségi lehetőség közül egyet jelölhettek meg a kitöltők. A kitöltők legmagasabb iskolai végzettségének kérdezéskor négy válasz lehetőséget adtam meg: általános iskola, szakmunkás képző, érettségi és főiskola/egyetem, az eredményt az 5. ábra mutatja.

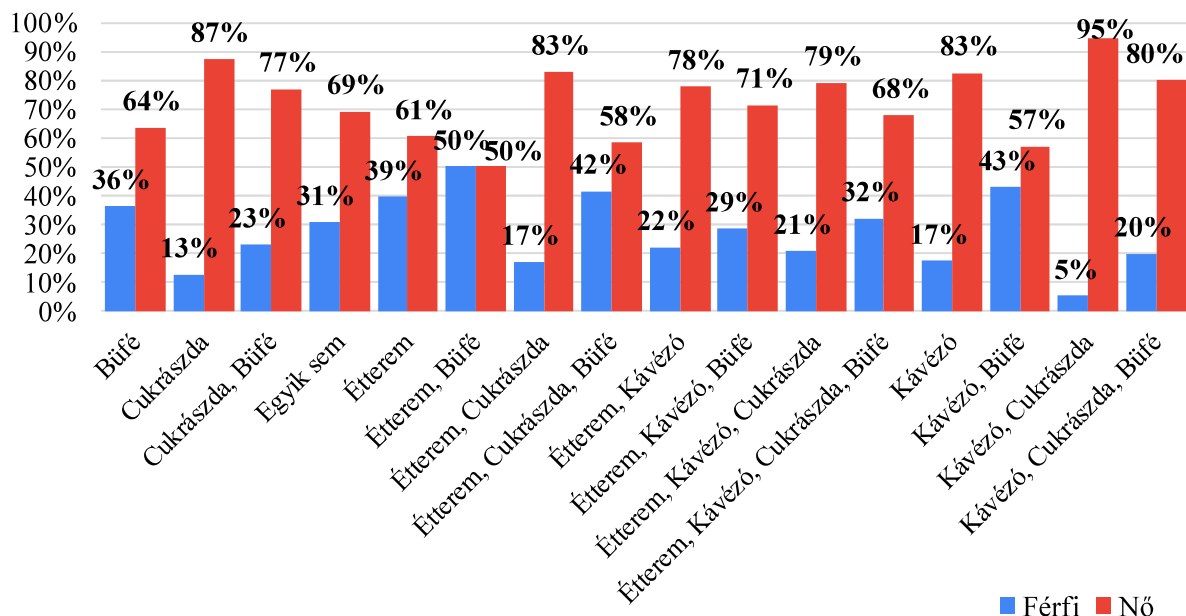

5. ábra: A legmagasabb iskolai végzettség megoszlása a színházi produkciók színvonalának elégedettségével
Figure 5: Distribution of the highest educational attainment with the satisfaction of the quality of theatrical productions

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőíves kutatás alapján

A teljes mértékben elégedett látogatók között legtöbben a szakmunkás képzőt végzetek voltak, utána következtek a diplomások, majd az érettségivel rendelkezők és az általános iskolát végzetek. Többnyire elégedett válaszadók között legtöbben az általános iskolát, főiskolát/egyetemet, majd az

érettségivel rendelkezők és a szakmunkás képzőt végzők következtek. A színházi produkciók színvonalának elégedettségénél nem tartom meghatározónak azoknak az arányát, akik a megfelelő, illetve egyáltalán nem tetszett választ jelölték meg, mert ez igen kevés százalékot jelent. A kevésbé elégedett véleményt egyetlen egy kitöltő sem jelölte meg. Az elégedettség mértéke és az iskolai végzettség közti kapcsolat azt mutatja, hogy az alacsonyabb iskolai végzettségűek is találtak számukra olyan színházi produkciókat, amelyek látogatása elégedettséget jelentett számukra. A Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiváljának szervezői a fesztivál program összeállításakor igyekeznek a különböző iskolai végzettséggel rendelkezők igényeit kielégíteni.

6. ábra: A vendéglátóegységek látogatottsága és nemek szerinti megoszlása
Figure 6: Attendance and gender distribution of catering units

Forrás: Saját szerkesztés a kérdőíves kutatás alapján

A turizmus szerepének vizsgálatához áttekintettük, hogy milyen vendéglátó egységeket látogatnak meg egy fesztivál esetén a megkérdezettek (több választ lehetett megjelölni) (6. ábra). A több válasz megjelöléséből adódóan 16 különböző válaszcsoportot kaptunk (csoportok között volt 1, 2, 3 és 4 elemű csoport). A válaszadók közül voltak, akik egy, kettő, három és négy vendéglátóhelyet is felkerestek a fesztivál alatt, de volt egy olyan csoport, amely egyiket sem látogatta meg. A vendéglátóhelyek látogatása és a nemek szerinti megoszlás a 6. ábra szemléleti.

A nemek arányvizsgálata esetén látható, hogy minden vendéglátó egység esetén a nők mutatnak vezető arányt. A nők aránya a kávézó és a cukrászda esetén kimagasló volt.

A megkérdezettek a fesztivál ideje alatt természetesen egyéb turisztikai attrakciókat is meglátogattak. Az erre költött összeg a megkérdezettek több mint felénél 50-60 ezer Ft volt, mely elég magasnak tekinthető egy főre levetítve.

Következtetések, javaslatok

A Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválja Kisvárdára és környékének legnagyobb vonzó erejének tekinthető. 9 napig tart és többszáz magyar és külföldi vendég (előadóművészek, színházi szakemberek, színházlátogatók) fordul meg a városban. A színházi fesztivál színvonalas színházi előadásaival, egyedi, hangulatos helyszíneivel kiemelt szerepet tölt be a város életében. A színházi program olyan nagyszerű élményt nyújt, ami miatt az emberek több szezonzban is meglátogatják a fesztivált. A kutatás alapján érdemes lenne a szervezőknek kevesebb típusú és alacsonyabb jegyárak alkalmazásán elgondolkozni (kedvezményes bérletvásárlási lehetőség, diákoknak csoportos kedvezményes jegy).

Kisvárdai és közvetlen közelében számos turisztikai attrakció fellelhető. A Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválja Kisvárdai és a térség legnagyobb vonzó erejének tekinthető. 9 napig tart és több száz magyar és külföldi vendég (előadóművészek, színházi szakemberek, színházlátogatók) fordulnak meg a városban. A színházi fesztivál színvonalas színházi előadásokkal, egyedi, hangulatos helyszíneivel kiemelt szerepet tölt be a város életében. A színházi program olyan nagyszerű élményt nyújt, ami miatt az emberek több szezonzban is meglátogatják a fesztivált. A kérdőíves felmérés bizonyítja, hogy a válaszadók 23%-a rendszeresen, 52%-a néhány alkalommal járt már a fesztiválon, tehát 75%-a visszatérő vendég. Ez az eredmény sikerként könyvelhető el. A kutatásom szerint az utóbbi években csökkent a fizetett nézőszám és a jegybevétel is. Érdemes lenne a szervezőknek kevesebb típusú és alacsonyabb jegyárak alkalmazásán elgondolkozni. Kedvezményes bérlet vásárlási lehetőség, illetve diákoknak csoportos kedvezményes jegybevezetését javaslom.

A színházi fesztivál programsorozatához egy céges főtámogató megnyerése fontos cél lenne, ez a szponzor anyagilag biztos alapot jelentene a szervezőknek. Olyan vállalkozásra lenne szükség, amelynek fontos Kisvárdai jó híre és a város fejlesztésében is érdekelt. A lehetőség adott, mert a városban működnek országosan és nemzetközileg is ismert cégek. A vállalkozások dolgozói Kisvárdán és környékén élnek, így egyúttal támogathatnák munkavállalóik szabadidejének kulturált eltöltését is.

Kisvárdai hangulatos kisváros, ahol egyszerre van jelen a hagyomány és a modernizáció. Egyik javaslatom Kisvárdai turisztikai látványosságainak jobb megismerésére, hogy a fesztivál ideje alatt a városközpontban délutánonként idegenvezetéssel séta induljon, amely során az idegenvezető mesél Kisvárdai történelméről, főbb nevezetességeiről. Hasznosnak tartanám egy városnéző kisvonat üzemeltetését, szintén a fesztivál ideje alatt. A kisvonat a városnéző körútján megismerhetik a látogatók Kisvárdai nevezetességeit, legnépszerűbb helyeit, ezek történeteit az idegenvezető segítségével. Nemcsak az ideglátogatók, hanem a Kisvárdai lakosok részére is olyan élményt és ismeretszerzést jelenthet, amiről talán eddig nem volt tudomásuk. A fesztivál jó hangulatát, élményeit szükséges lenne népszerűsíteni a fiatalok körében, hogy minél többen látogassák a színházi előadások. A leírt javaslataimat saját és a megkérdezettek véleménye alapján fogalmaztam meg.

A színházi fesztivál programsorozatához egy céges főtámogató megnyerése fontos cél lenne, ez a szponzor anyagilag biztos alapot jelentene a szervezőknek. Olyan vállalkozásra lenne szükség, amelynek fontos Kisvárdai jó híre és a város fejlesztésében is érdekelt. A vállalkozások dolgozói Kisvárdán és környékén élnek, így egyúttal támogathatnák munkavállalóik szabadidejének kulturált eltöltését is.

ÖSSZEFOGLALÁS

Arra kerestem a választ, hogy Kisvárdai és térségében a fesztiválok milyen hatással vannak a turizmusra. Különösen arra voltam kíváncsi, hogy az 1989 óta minden évben megrendezett Magyar Színházak Kisvárdai Fesztiválja mennyiben járul hozzá a város turizmusának fejlődéséhez. A szakirodalom első részében áttekintettem a magyarországi fesztiválturizmust, a fesztivál több definícióját és összevettem a turizmus és a fesztivál kapcsolatát. Igyekeztem több szempontból vizsgálni a fesztiválokat. Kutattam a magyarországi fesztiválok helyzetét, figyelemmel kísértem a COVID-19 koronavírus hatását is. Kisvárdai és környezetének turisztikai kínálatát mutattam be. Kisvárdában sok olyan turisztikai attrakció megtalálható amiért érdemes ide ellátogatni és a vendég pozitív élménnyel távozzon. A történelmi régi épületek a hagyományokat, a gyökereket jelentik a város életében, az új építésű modern épületek a fejlődést és a haladást jelképezik. A szekunder kutatás mellett végeztem primer kutatásokat. Feldolgoztam a kérdőívek válaszait, amelyek alapján összefüggéseket állapítottam meg, következtetéseket vontam le. Kutatásom során tapasztaltam, hogy a színházi fesztivál esetében az utolsó években csökkent a látogatottság. A fesztivál iránti érdeklődés hanyatlása a későbbiekben komoly gondot okozhat.

Irodalomjegyzék

- I01 (2022): *Szegedi szabadtéri játékok*. <https://www.programturizmus.hu/ajanlat-szegedi-szabadteri-jatekok.html> 2022.01.09.
- I02 (2022): Vajk Brigitta: *A fesztivál legnagyobb átka a tervezhetetlenség*. <https://turizmus.com/szabalyozas-oroszmarketing/marta-istvan-a-fesztival-legnagyobb-atka-a-tervezhetetlenség-1172309> 2022.03.09
- I03 (2022): *Kisvárdai Várszínház és Művészetek Háza*. <http://szinhaz.w3h.hu/programok> 2021.12.07
- I04 (2022): *Márton napján libát eszünk és szórakozunk KISVÁRDÁN!* <https://kisvarda.hu/index.php/hireink/archivum/programok/5042-marton-napjan-libat-eszunk-es-szorakozunk-kisvardan> 2022.02.27
- I05 (2022): *Kisvárdai város honlapja*. <https://kisvarda.hu/> 2022.03.24.
- I06 (2022): *Ajaki Nemzetközi Lakodalom és Hagyományörző Fesztivál*. <https://www.ajak.hu/index.php/hu/turizmus/latnivalok/fesztivalok/163-fesztivalok> 2021.11.08
- I07 (2022): *Hatalmas bulira készülnek Dombrádon!* Friss Média. <https://frissmedia.hu/hirek/Cs%C3%BClk%C3%B6s+Nap> 2022.07.11
- Benedek M. – Stark J. (2009): *Fesztiválvilág*, Turizmus Bulletin (13. évfolyam) 3.sz. 35-44.p
- Jászberényi M. – Zátanyi A. – Ásványi K. (2017): *Fesztiválturizmus*, Akadémiai Kiadó Budapest
- Sulyok J. – Sziva I. (2009): *A fesztiválturizmus nemzetközi és hazai tendenciái*, Turizmus Bulletin (13. évfolyam) 3. sz. 3-13.p
- Új Magyar Lexikon (1960): Akadémiai Kiadó Budapest 2. kötet
- Ország L. (1979): *A Magyar Nyelv Értelmező Szótára*. Akadémiai Kiadó, Budapest